

ТРЕНІНГ „ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАТОРСЬКИХ УМІНЬ, КОМУНІКАТИВНОЇ І КОНФЛІКТОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ”

Червоний П.Д.

ст. психолог ЦПП ХНУВС

Постановка проблеми. Ключова роль у розвитку та вихованні особистості курсанта належить керівнику навчального курсу, як суб'єкту управління навчально-виховним процесом. Суттєвою передумовою їх професійного зростання є готовність до виховної роботи з курсантами, яка досягається підвищенням педагогічної, комунікативної та конфліктологічної компетентності. Нині у них виникають складнощі в спілкуванні, створенні згуртованого курсантського колективу, організації самоуправління, заохочення ініціативи та самостійності курсантів.

Мета. Ми прагнемо підтвердити думку, що формування готовності керівників навчальних курсів до виховної роботи з курсантами можна досягти за допомогою тренінгу, який ми розробили.

Основний текст. Основні завдання тренінгу - освоєння активного стилю спілкування; вдосконалення умінь ефективного спілкування; формування стилю довірливого спілкування; формування навиків розуміння навколишніх людей, та організаторських умінь.

Спілкування людей один з одним приховано носить виховне забарвлення, тому це надзвичайно складний і тонкий процес. Неефективність виховних заходів за допомогою спілкування може бути пов'язана з повною або частковою відсутністю того або іншого комунікативного уміння, наприклад, уміння орієнтуватися і поводитися в конкретній ситуації. Вона може бути викликана і недостатнім самоконтролем, наприклад, через невміння приборкати надмірне збудження, імпульсивність, агресію і т.ін. Кожний з нас вчиться цьому протягом всього свого життя, набуваючи досвіду, який часто пов'язаний із помилками і розчаруваннями. Чи можна навчитися спілкуванню, використовуючи для цього не тільки свій реальний досвід? Так, і зробити це можна за допомогою гри. Гра - це модель життєвої ситуації, зокрема, спілкування, в процесі якої людина набуває певного досвіду. Крім того, припускаючись помилок у штучній ситуації спілкування, людина не відчуває тієї відповідальності, яка в реальному житті неминуча. Це дає можливість більше пробувати, проявляти творчість, шукати ефективніші форми взаємодії один з одним і не боятися „поразки”.

Позитивним моментом ігрових вправ є можливість отримати оцінку своєї поведінки з боку учасників, порівняти себе з тими, хто бере участь у тренінгу, і скоригувати своє спілкування в подальших ситуаціях. Слід пам'ятати, що набагато легше відмітити помилки, неточності в спілкуванні своїх близьких, співробітників, керівників, ніж свої власні.

Пропонований тренінг „Формування організаторських умінь, комунікативної і конфліктологічної компетентності” сприяє оволодінню прийомами ефективного спілкування через ігрові компоненти і техніку активного слухання.

У ході тренінгу керівники навчальних курсів методом самооцінки дізнаються про ті якості, які важливі у міжособистісному та педагогічному спілкуванні. Наприклад, вправа на встановлення контакту „Якості, важливі для міжособистісного спілкування” дає змогу керівникам навчальних курсів визначитися, які якості у них розвинені, які необхідно розвивати для ефективного міжособистісного спілкування у виховному процесі. Вони вчаться звертатися один до одного з проханням, враховуючи особистісні особливості, з метою досягнення власної мети. Такі звернення знижують різні непорозуміння у спілкуванні, знижують психологічне напруження між керівниками навчальних курсів та курсантами.

Вправа „Початок спілкування” дає змогу керівникам навчальних курсів навчитися розпочинати спілкування з різними особами. Це один із фактів розвитку комунікативних умінь.

Така вправа, як „Груповий портрет”, розвиває спостережливість, сензитивність, дає кожному учасникові інформацію про те, яким він є в очах інших, зокрема про те, як бачиться його експресія.

Запропонована вправа „Аварія на кораблі” дозволяє дослідити процес ухвалення рішень групою; напрацювати навички ефективної поведінки для досягнення згоди при вирішенні групового завдання; закріпити навички основних стилів поведінки керівників навчальних курсів у конфлікті. Ця вправа розвиває у них навички спілкування в екстремальній ситуації і є умовою набуття навичок ухвалення групового рішення.

Наступна вправа „Живий рядок” має за мету навчити керівників навчальних курсів бути компетентними у спілкуванні, а саме - досягати своєї мети, переконувати, відмовляти, не допускати маніпуляції собою, вислуховувати співбесідника. Вона спрямована; по-перше, на розвиток здатності розуміти взаємини між курсантами за їх невербальною поведінкою; по-друге, на розвиток умінь реалізовувати у дії своє „бачення” ситуації; по-третє, на розвиток здатності до емпатії. Крім того, у вправі тренуються навички швидкої „прибудови” до партнера за спілкуванням.

Така вправа, як „Сміливий вихователь”, дозволяє керівникам навчальних курсів навчитися використовувати техніку активного слухання у спілкуванні з курсантами, сприймати незадоволеність групи, що значно підвищує конфліктологічну компетентність керівника навчального курсу.

Можливість заздалегідь оцінити свої індивідуальні особливості, виявити та розвинути організаторські навички і вміння, а також свої можливості роботи в команді керівникам навчальних курсів дає така вправа, як „Фігура”.

Учасники тренінгу мають змогу у ході виконання вправи „Утримання уваги” розвивати навички визначення стану аудиторії і прийоми утримання уваги, вдосконалювати власні організаторські здібності, розвивати вміння тримати себе перед аудиторією, слідкувати за нею та власною мовою.

Вправа „Крадіжка у Джованні” дозволяє керівникам навчальних курсів навчитися ефективній кооперації, допомогти їм усвідомити роль внутрішньокмандної дисципліни і важливість уміння чути один одного. Також вона дає можливість побачити і оцінити роль лідера в команді, його організаторські уміння та здобути організаторські навички.

Особливе місце у навчально-виховній діяльності посідає мотивування вихованців, тому ми включили до тренінгу вправу „Підйом”. Вона надає можливість формувати комунікативні уміння нематеріального стимулювання курсантів, різних способів мотивування підлеглих.

Рольова гра „Казка навпаки” дозволяє керівникам навчальних курсів в ігровій формі спробувати себе в мотивуванні курсантів.

Гра „Обвинувачі і захисники” дає змогу учасникам відмічати не тільки негативні особливості курсантів, але і позитивні, правильно оцінювати їх поведінку, зовнішній вигляд, звички, позитивні особливості поведінки. Ця гра не тільки розвиває комунікативні уміння, а й дозволяє правильно будувати критичні зауваження, здійснювати виховний вплив на курсанта.

Метод експрес-інтерв'ю „За і проти” є груповою формою роботи, сприяє розв'язанню проблем виховання. У ході гри кожен учасник має право висловити свою думку і довести її правильність. Цей метод дозволяє закріпити знання, перевірити рівень засвоєння інформації, яку керівники навчальних курсів отримали під час спецкурсу, дає змогу висловити власну думку, поділитися власним досвідом, поглянути на проблему з протилежного боку.

Рольова гра „Вихователь на перехресті очікувань” дозволяє керівникам навчальних курсів усвідомити, чого чекають від них вихованці, навчитися відповідально ставитися до завдань виховання у ВНЗ, усвідомити, що саме чекають від них не тільки курсанти, а й колеги, батьки, керівництво навчального закладу.

У вправі „Критика” розглядаються можливі типи критики і способи реагування на неї. За допомогою цієї вправи учасники отримують уміння та навички здійснювати конструктивну критику та особисто реагувати на неї. Це дозволяє знизити конфліктну взаємодію з курсантами, адекватно висловлювати критичні зауваження, не ображаючи їх гідність.

Вправа „Формування організаторських якостей” дає можливість розвивати лідерські та набувати організаторські якості у вихователів. Методом складання плану та списку ключових цілей, важливих для розвитку лідерських навиків, учасники аналізують власні можливості, розробляють план формування лідерських якостей, аналізують власне зростання за допомогою спілкування з лідерами у власному житті, вивчення спеціальної літератури, проходження спеціальних навчальних курсів.

Рольові ігри для відпрацювання умінь безпечного виходу з конфліктної ситуації дозволяють навчитися керівникам навчальних курсів безпечно виходити із конфліктних ситуацій, побачити конфліктуючу сторону з іншого боку.

Висновок. Таким чином, запропонований нами тренінг дозволяє сформувати готовність у керівників навчальних курсів до виховної роботи з курсантами, розвинути комунікативну та конфліктологічну компетентність, здобути та вдосконалити організаторські уміння.

Червоний, П.Д. Тренінг „Формування організаторських умінь, комунікативної і конфліктологічної компетентності” / П. Д. Червоний // Психологічні технології в екстремальних видах діяльності: матеріали V міжнародної наук. - практ. конф. (Донецьк, 28-29 травня 2009 р.). – Донецьк : Донецький юридичний інститут ЛДУВС ім. Е. А. Дидоренка, 2009. – С. 234-236.